

RĪCĪBAS PLĀNS RĪGAS METROPOLES AREĀLA ATTĪSTĪBAI

**PROJEKTS apstiprināšanai
RPR attīstības padomes sēdē
2020.gada 10.janvārī**

‘Rīcības plāna Rīgas metropoles areāla attīstībai’ izstrādes mērķis ir panākt Rīgas metropoles areāla saskaņotu attīstību un tur notiekošo procesu koordinēšanu, izmantojot integrētu pieeju un kompleksus risinājumus, lai saskaņotu valsts, Rīgas pilsētas, Rīgas metropoles areālā ietilpstošo pašvaldību un iedzīvotāju intereses.

Plāns kalpo par pamatu sarunām starp Rīgas reģionu, metropoles pašvaldībām, ministrijām, valdību un starptautiskajām institūcijām par nepieciešamajām investīciju vajadzībām un finansējumu Rīgas metropoles attīstības iniciatīvu īstenošanai.

Plānā ietvertie risinājumi ir īstenojami 2021.-2027. gada plānošanas perioda ES fondu, valsts un pašvaldību budžetu, kā arī citu finanšu instrumentu ietvaros.

Netiešais mērķis ir kvalitatīva dialoga veidošana metropoles attīstības dalībnieku starpā plāna izstrādes un īstenošanas procesā, kā arī ilgtermiņā, nostiprinot Rīgas metropoles areāla plānošanas nepieciešamību un koordinētu attīstību.

SATURS

PLĀNA IZSTRĀDES KONCEPCIJA	5
RĪGAS FUNKCIONĀLĀS Telpas SAPRATNES VEIDOŠANĀS	9
METROPOLES TERITORIĀLAIS APTVĒRUMS	11
STRATĒGISKAIS IETVARs	14
METROPOLES PRIORITĀTES UN RISINĀJUMI	15
Apdzīvojuma struktūra	15
Publiskie pakalpojumi	17
Transports un mobilitāte	19
Dabas vide un enerģētika	22
Reģionālā un starptautiskā konkurētspēja	24
Metropoles areāla pārvaldība	26
TOP 10 METROPOLES PROJEKTI	27
PLĀNA ĪSTENOŠANAS INSTRUMENTI	28

ATTĒLI

1.attēls. Rīgas metropoles areāls kā valsts attīstības interešu telpa	6
2.attēls. Rīgas metropoles areāla telpas	8
3.attēls. Rīgas reģiona telpiskās attīstības galvenie virzieni	9
4.attēls. Rīgas reģiona apdzīvojuma perspektīvā struktūra	9
5.attēls. Rīgas funkcionālā telpa – metropoles areāls	10
6.attēls. Rīgas aglomerācijā ietilpstošās teritorijas	10
7.attēls. Metropoles telpām raksturīgās pazīmes	12
8.attēls. Apdzīvojuma blīvuma dažādība Rīgas metropoles areālā	13
9.attēls. Apdzīvojuma struktūra Rīgas metropoles areālā	16
10.attēls. Pakalpojumu sniegšanas centri Rīgas metropoles areālā	18
11.attēls. Mobilitātes vīzija Rīgas metropoles areālā	21
12.attēls. Dabas vide un enerģētika Rīgas metropoles areālā	23
13.attēls. Rīgas metropoles areāla teritoriju potenciāls un specializācijas virzieni	25

PLĀNA IZSTRĀDES KONCEPCIJA

Rīgas metropoles areāla attīstības jautājumu aktualizēšanai un galvaspilsētas funkcionālās telpas iekšējās un ārējās sadarbības nostiprināšanai, Rīgas plānošanas reģions (turpmāk – **RPR**) saskaņā ar 16.03.2018. RPR attīstības padomē pieņemto lēmumu ir izstrādājis “**Rīcības plānu Rīgas metropoles areāla attīstībai**” (turpmāk – Plāns).

Plāna izstrādes nepieciešamība noteikta jau 2010.gadā līdz ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam apstiprināšanu. Rīgas metropoles areālā kā vienā no Latvijas nacionālo interešu telpām risināmus jautājumus paredz arī Reģionālās politikas pamatnostādnes un Latvijas Nacionālais attīstības plāns, tomēr nepieciešams pastiprināti akcentēt Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles nozīmīgumu un potenciālu, šai teritorijai piesaistot arī adekvātu finanšu kapitālu. RPR ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030.gadam telpiskās attīstības perspektīva ietver redzējumu par Rīgas metropoles areāla attīstību un RPR attīstības programma 2014.-2020.gadam ietver metropoles areālā risināmos jautājumus, kas tiek precizēti un izvērsti arī 2021.-2027.gada plānošanas perioda vajadzību kontekstā. Arī Rīgas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam akcentē nepieciešamību pēc aktīvas sadarbības metropolē un starptautiskās konkurētspējas nozīmi.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (turpmāk – “Latvija 2030”) nosaka **Rīgas metropoles areālu kā valsts interešu telpu (1.attēls)** ar izcilu vērtību un nozīmi valsts ilgtspējīgai attīstībai, identitātes saglabāšanai un ietver valsts attīstībai nozīmīgus stratēģiskos resursus. Vienlaikus šajā teritorijā veidojas dažādi interešu konflikti un problēmas, kas pārsniedz reģionu un atsevišķu nozaru kompetenci, tādēļ ir nepieciešami kompleksi risinājumi un mērķtiecīga politika koordinētas attīstības veicināšanai.

Rīgas metropoles areālu veido Rīgas pilsēta kopā ar tuvējām dažāda lieluma pilsētām – Jūrmalu, Olaini, Jelgavu, Baldoni, Salaspili, Ogri, Tukumu, Siguldu un citām Rīgas pilsētai piegulošām un tuvajām novadu pašvaldībām. Ņemot vērā to izvietojumu un relatīvi ērtu Rīgas sasniedzamību, ir izveidojušās spēcīgas funkcionālās saites, ko nosaka Rīgas kā ekonomiskā, finanšu un kultūras centra pievilcība un ko veicina iedzīvotāju ikdienas svārstmigrācija.

Rīgas pilsētas morfoloģiskā robeža sniedzas tālu pāri tās administratīvajām robežām – ir izveidojusies **Rīgas urbānās attīstības zona**, ko stimulē dažādas ekonomiskās aktivitātes. Taču koordinētas piepilsētas teritoriju attīstības plānošanas trūkums izraisa virkni visdažādākā rakstura problēmu, t.sk. transporta situācijas pasliktināšanos, Pierīgas zaļo un rekreācijas teritoriju samazināšanos, atbilstošas infrastruktūras trūkumu, pakalpojumu pieejamību u.tml.

“Latvija 2030” nosaka, ka **ir jāpanāk Rīgas metropoles areāla telpiskās struktūras saskaņota attīstība** un tur notiekošo procesu koordinēšana, **izstrādājot integrētu telpiskās attīstības perspektīvu** un izmantojot integrētu pieeju un kompleksus risinājumus, lai saskaņotu Rīgas pilsētas, apkārtējo pašvaldību, valsts un iedzīvotāju dažādās intereses.

Kā galvenie attīstības virzieni tiek minēti **koordinētas sadarbības īstenošana** starp vietējām pašvaldībām, reģioniem un valsts institūcijām. Nepieciešams nodrošināt **saskaņotu transporta infrastruktūras, sabiedriskā transporta un urbānās (apbūves) attīstības plānošanu**. Jānodrošina **zaļo teritoriju un ekoloģisko koridoru saglabāšana** un funkcionēšana starp urbanizētajām teritorijām.



“Rīcības plāna Rīgas metropoles areāla attīstībai” izstrādes koncepcija paredz, ka plāna izstrādē tiek ievērotas **3 dimensijas – TEMATISKAIS, TERITORIĀLAIS un LAIKA ietvars.**

1) TEMATISKAIS (STRATĒGISKAIS) IETVARŠ, galvenie virzieni:

- **Apdzīvojuma struktūra** (mājokļi un apdzīvoto vietu dzīves vides sakārtošana);
- **Publiskie pakalpojumi** (izglītība, mūžizglītība, veselība, kultūra, sports un brīvā laika pavadīšanas iespējas);
- **Transports un mobilitāte** (sasniegāmība, pieejamība un sabiedriskais transports);
- **Dabas vide un enerģētika** (vides stāvoklis, vides un dabas resursu pārvaldība, klimata pārmaiņu ietekme, energoefektivitātes pasākumi un atjaunojamie energoresursi);
- **Reģionālā un starptautiskā konkurētspēja** (biznesa vide, tūrisms, kultūra, sports un reģionālais mārketingš);
- **Metropoles areāla pārvaldība** (attīstības jautājumu koordinācija, atbildības, lēmumu pieņemšana, aktivitāšu īstenošanas mehānismi, sadarbības līgumi).

2) TERITORIĀLAIS IETVARŠ (2.attēls):

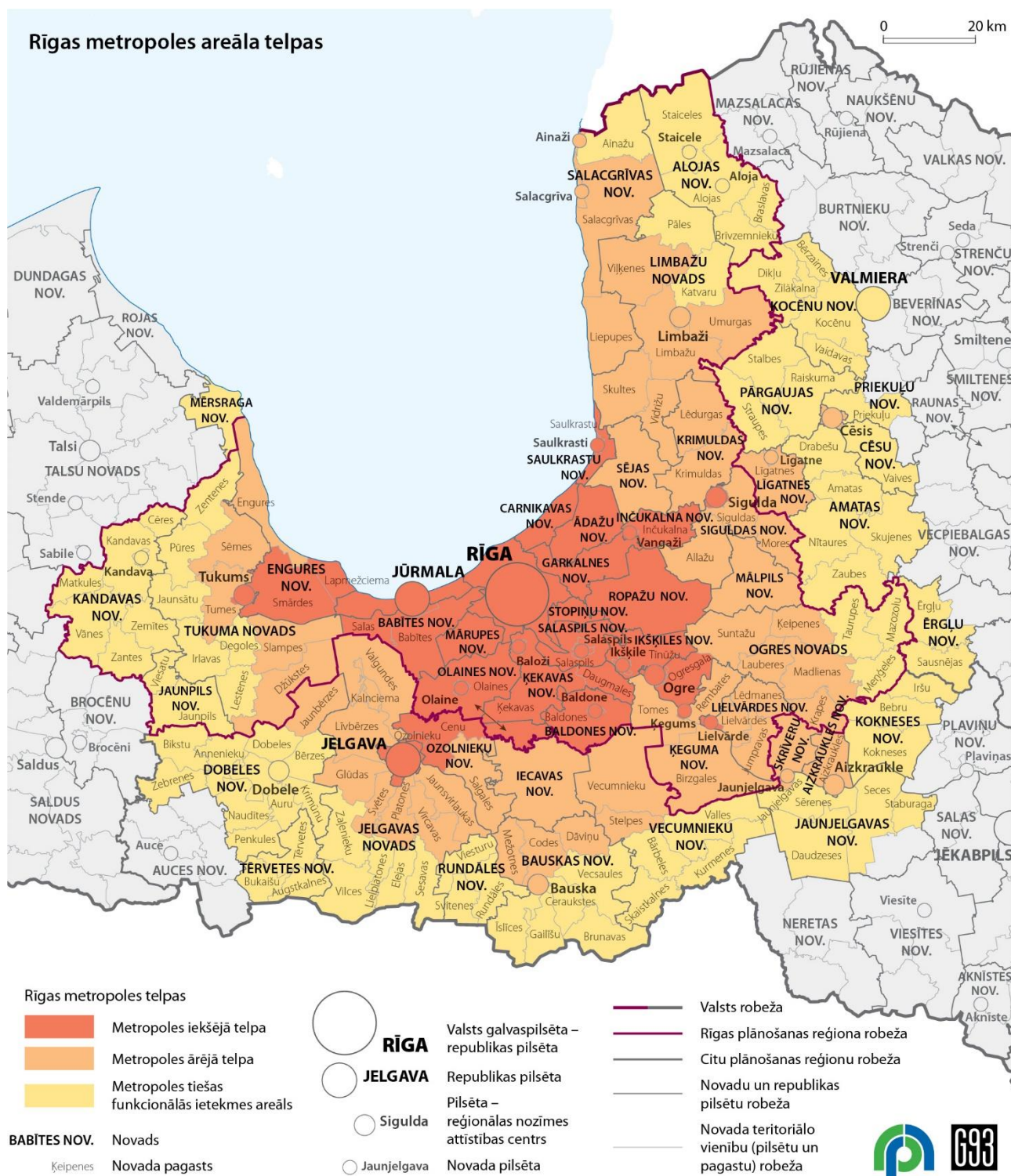
- **Rīgas metropoles iekšējā telpa** – Rīga, tieši piegulošās un tuvākās teritorijas;
- **Rīgas metropoles ārējā telpa** – Metropoles centru loka – Tukuma, Jelgavas, Ogres, Siguldas un Limbažu novada pašvaldību teritoriju daļas un tuvākās teritorijas;
- **Rīgas metropoles tiešas funkcionālas ietekmes areāls** – Tiešas funkcionālas ietekmes teritorijas Rīgas, Zemgales un Vidzemes plānošanas reģionos, galvenokārt nozīmīgāko transporta koridoru virzienā.

3) LAIKA IETVARŠ:

- **Ilgtermiņa stratēģiskie uzstādījumi** – ilgtermiņa attīstības redzējums (2030+);
- **Vidējā termiņā risināmie jautājumi** (līdz 2027.gadam);
- **Īstermiņa risinājumi** jeb tūlītējie soļi (3 tuvāko gadu vajadzības).

Plāna izstrādes dalībnieki un process – Plāna izstrāde ir Rīgas plānošanas reģiona attīstības padomes ierosināts process. Izstrādes procesu nodrošina RPR administrācija, izmantojot RPR Attīstības plānotāju konsultatīvās darba grupas atbalstu, kas sastāv no visu reģionā ietilpstošo pašvaldību attīstības plānotājiem. Plāna izstrādes procesa vadībai un uzraudzībai ir izveidota Koordinācijas grupa, kuras sastāvā ir plāna izstrādē iesaistīto pušu pārstāvji - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Satiksmes ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Pārresoru koordinācijas centrs, Zemgales plānošanas reģions, Rīgas pilsēta, Jūrmalas pilsēta un citas Rīgas metropoles areālā ietilpstošās pašvaldības. Izstrādes process ir balstīts gan uz kvantitatīvu, gan kvalitatīvu pieeju – konsultāciju procesā veiktu viedokļu apkopojumu par Rīgas metropoles areāla iekšējiem procesiem, attīstības tendencēm un vajadzībām. No izstrādes procesa viedokļa tas ir ‘**vienošanās plāns**’ par būtiskiem attīstības jautājumiem Latvijas sociāli un ekonomiski aktīvākajā daļā, kas nodrošina visas valsts izaugsmi un starptautisko konkurētspēju.

Plāna statuss – konceptuāls Rīgas metropoles areāla **attīstības redzējums**. Tematisks plāns ar Rīgas metropoles areāla integrētiem attīstības risinājumiem. Plānu apstiprina RPR attīstības padome. Plāns potenciāli kalpo par pamatu sadarbības organizēšanai metropoles areāla attīstības dalībnieku starpā un ievirza Rīgas metropoles areāla tematiskā plānojuma izstrādi nacionālā līmenī.



2.attēls. Rīgas metropoles areāla telpas

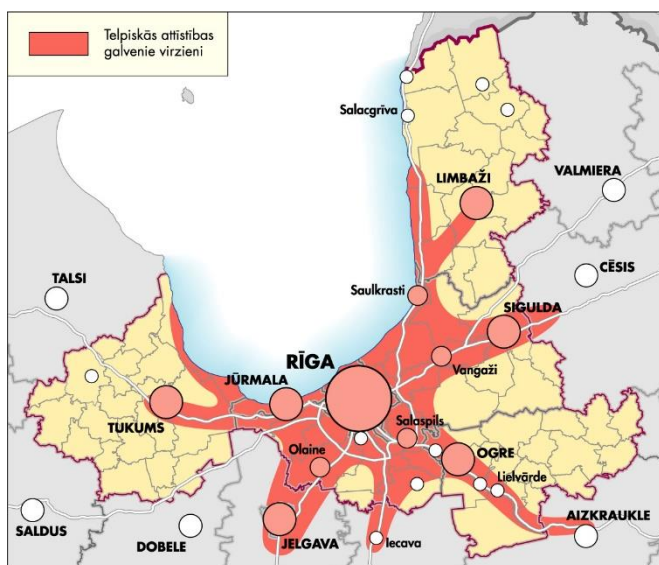
Teritoriālais aptvērums – tiek izmantots RPR teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktais Rīgas metropoles areāla formulējums – metropole tiek uzlūkota kā ar galvaspilsētu funkcionāli cieši saistīta ekonomiskās un sociālās kustības telpa, ko veido Rīgas pilsēta kopā ar tuvējām dažāda lieluma pilsētām un Pierīgas novadu pašvaldībām, kurās izteikta iedzīvotāju ikdienas svārstmigrācija. Metropoles teritoriālais aptvērums nosaka **metropoles iekšējo telpu**, **metropoles ārējo telpu** un **metropoles tiešas funkcionālās ietekmes areālu** (pamatojumu skatīt Plāna sadaļā **METROPOLES TERITORIĀLAIS APTVĒRUMS**).

RĪGAS FUNKCIONĀLĀS TELPAS SAPRATNES VEIDOŠANĀS

Mūsdienās Rīgas funkcionālās telpas sapratnes evolūcija lielā mērā ir saistīta ar reģionu veidošanās pirmsākumiem. Sadarbība Rīgas reģiona ietvaros notiek jau vairāk kā 20 gadus - Rīgas reģions izveidojās 1996.gadā, sadarbojoties Rīgas un Jūrmalas pilsētām un Rīgas rajonam, lai radītu kopēju platformu attīstības plānošanai un saskaņotām rīcībām. 1998.gadā, tika oficiāli reģistrēta sabiedriskā organizācija Rīgas reģiona attīstības padome, brīvprātīgi pievienojoties 8 Rīgas rajona vietējām pašvaldībām. Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumā noteikto reģiona statusu un funkcijām, Rīgas plānošanas reģions kā atvasināta publiska persona tika dibināts 2006.gada nogalē. Līdz ar plānošanas reģiona izveidi, tas ir bijis galvenais iniciators un koordinators sadarbības veicināšanai Rīgas metropoles areālā.

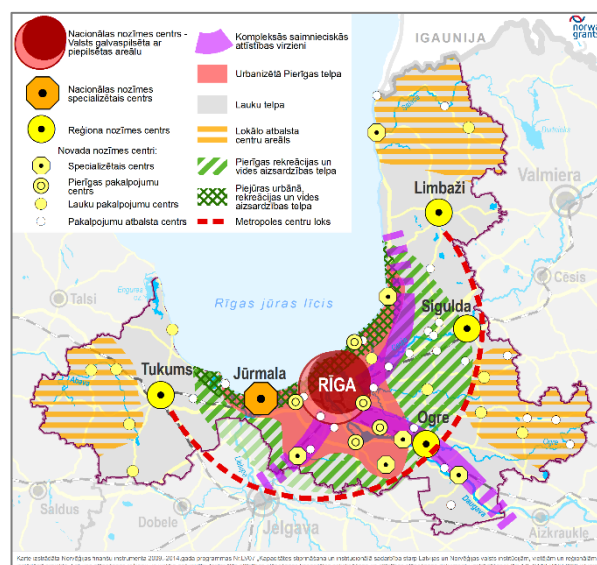
Plānošanas dokumenti

Pirmais reģionāla mēroga ilgtermiņa plānošanas dokuments "Rīgas reģiona attīstības stratēģija 2000-2020" (**3.attēls**) tika izstrādāta jau 2000.gadā Rīgas reģiona attīstības padomes vadībā vēl pirms plānošanas reģiona izveidošanas. Tā ietver reģiona attīstības stratēģisko redzējumu, reģiona potenciālu un attīstības perspektīvu, kā arī priekšlikumus Rīgas reģiona apdzīvojuma struktūras un telpiskās attīstības galvenajiem virzieniem. Stratēģijā noteiktais Rīgas funkcionālās telpas teritoriālais aptvērums lielā mērā tiek pārmantots 2010.gadā izstrādātajā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030, definējot Rīgas metropoles areālu (**1.attēls**).



3.attēls. Rīgas reģiona telpiskās attīstības galvenie virzieni

Avots: Rīgas reģiona attīstības stratēģija 2000-2020, Apstiprināta 2000.gadā, aktualizēta 2008.gadā



4.attēls. Rīgas reģiona apdzīvojuma perspektīvā struktūra

Avots: RPR attīstības stratēģija 2014-2030, Apstiprināta 2015.gadā

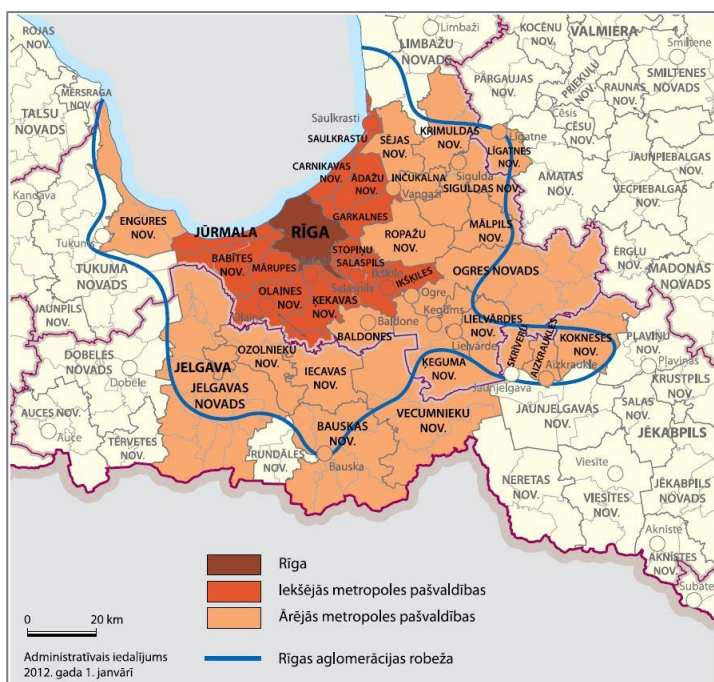
RPR ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014.-2030.gadam (**4.attēls**) ietvertās stratēģiskās nostādnes apdzīvojuma perspektīvās struktūras kontekstā akcentē dažādas telpiskās struktūras Rīgas metropoles areāla iekšienē – urbanizēto Pierīgas telpu, Pierīgas rekreācijas un vides aizsardzības telpu, kā arī metropoles centru loku.

Pārskati un pētījumi

Saistībā ar Rīgas metropoles areāla un aglomerācijas tematiku veikti arī dažādi pētījumi, kas apliecina nepieciešamību pēc integrētiem attīstības risinājumiem šajā funkcionālajā teritorijā.

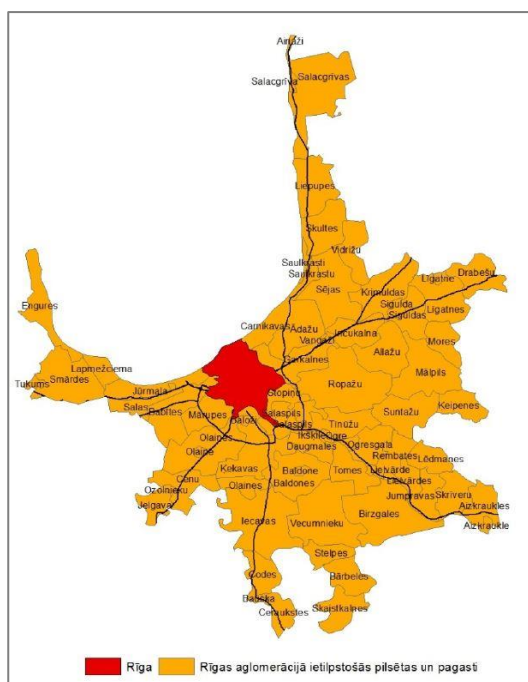
Pārskats “Reģionu attīstība Latvijā 2011” (**5.attēls**) ietver redzējumu par Latvijas attīstības centriem un to ietekmes areāliem. Ar aglomerāciju saprot augsti urbanizētu teritoriju, kas sastāv no teritorijas centra, vienas vai vairākām lielām pilsētām un apkārtējās teritorijas pilsētām un lauku centriem, kam ir cieši savstarpēji sakari, kuras robežas nosaka mobilitātes intensitāte, iedzīvotāju svārstmigrācija un pakalpojumi.

Rīgas funkcionālās telpas noteikšana ir komplicēta, jo teritoriāli lielie novadi (Ogres, Tukuma, Limbažu) ir ar izteikti neviendabīgu saikņu struktūru, taču statistikas dati par novadu teritoriālajām vienībām visbiežāk netiek apkopoti un pieejama vien informācija, kas atspoguļo visa novada rādītājus. Šajos novados izteiktas saiknes ar galvaspilsētu ir novadu teritorijām, kas atrodas tuvāk Rīgai, bet citāda situācija ir novadu perifērijā, kur šīs saiknes ir daudz vājākas. Tādējādi, lai noteiktu Rīgas metropoles areāla teritoriju, blakus kvantitatīviem datiem izmantojami arī kvalitatīvi rādītāji.



5.attēls. Rīgas funkcionālā telpa – metropoles areāls

Avots: „Reģionu attīstība Latvijā 2011”
VARAM, VRAA, 2012



6.attēls. Rīgas aglomerācijā ietilpstošās teritorijas

Avots: „Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana”. RD PAD, LU ĢZZF, 2017

Rīgas pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu izstrādei periodam pēc 2020.gada tika veikts pētījums par Rīgas aglomerācijas robežu precizēšanu. 2017.gadā izstrādātais pētījums (**6.attēls**) precizē iepriekš definētās Rīgas aglomerācijas robežas, kā arī nosaka darba un mācību svārstmigrācijas apmērus. Pētījuma rezultāti atspoguļo Rīgas pilsētas ietekmes areālu, ko raksturo apdzīvoto vietu savstarpējās saiknes un mijiedarbība starp Rīgu un citām pašvaldībām aglomerācijas robežās.

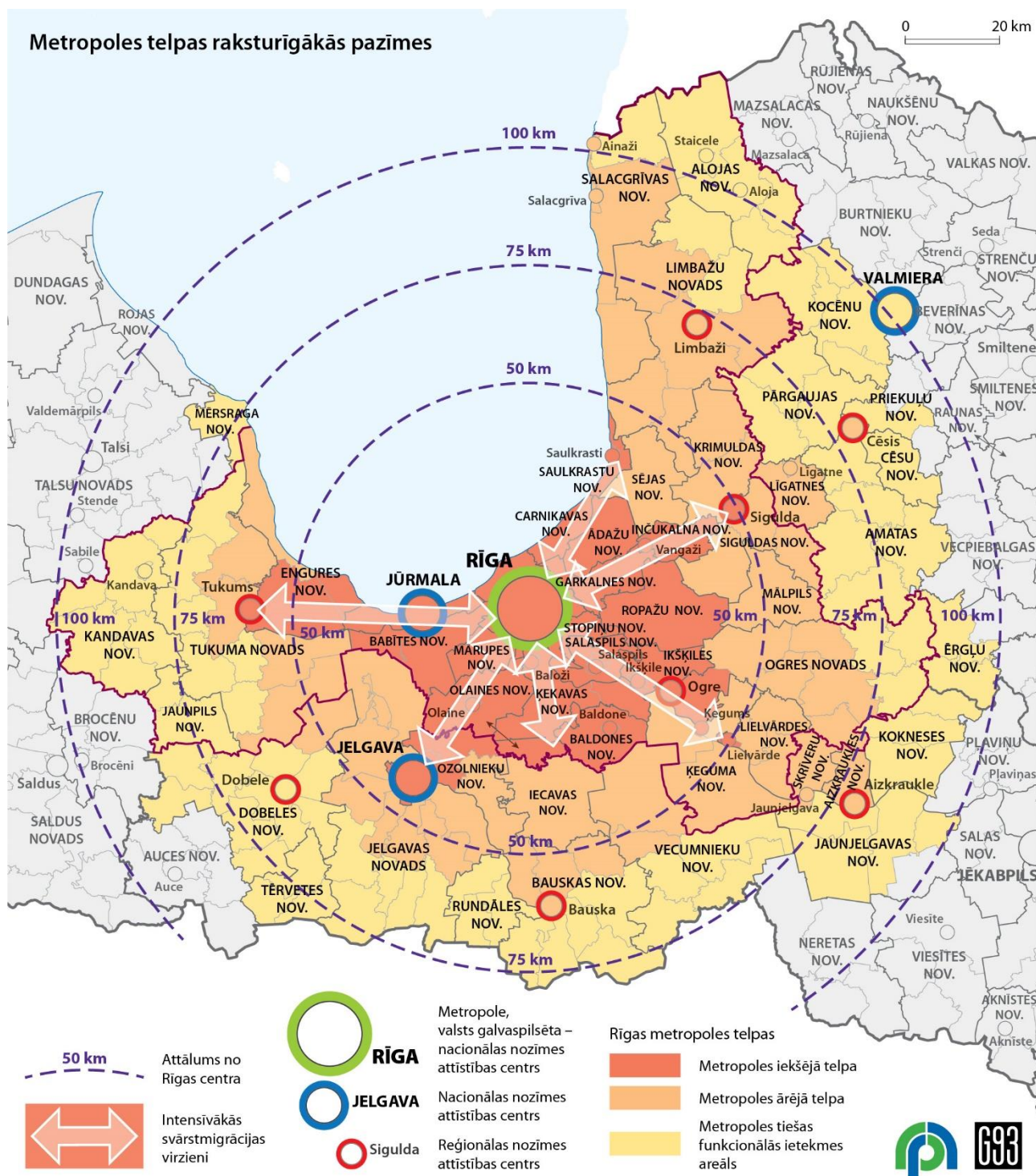
METROPOLES TERITORIĀLAIS APTVĒRUMS

“Rīcības plānā Rīgas metropoles areāla attīstībai” metropoles teritoriālais aptvērums ir noteikts balstoties uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam, kā arī RPR teritorijas attīstības plānošanas dokumentos – RPR ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014.-2030.gadam un RPR attīstības programmā 2014.-2020.gadam izvirzīto sapratni.

Rīgas metropoles areāla dalījums 3 dažādās telpās balstīts uz katrai no šīm telpām raksturīgo pazīmju kopumu, ņemot vērā tādas pazīmes, kā – attālums līdz galvaspilsētai Rīgai, iedzīvotāju svārstmigrācijas intensitāte, iedzīvotāju skaita izmaiņu tendences, transporta plūsmu virzieni, publisko pakalpojumu pieejamība, kā arī citām specifiskām pazīmēm ([7.attēls](#)).

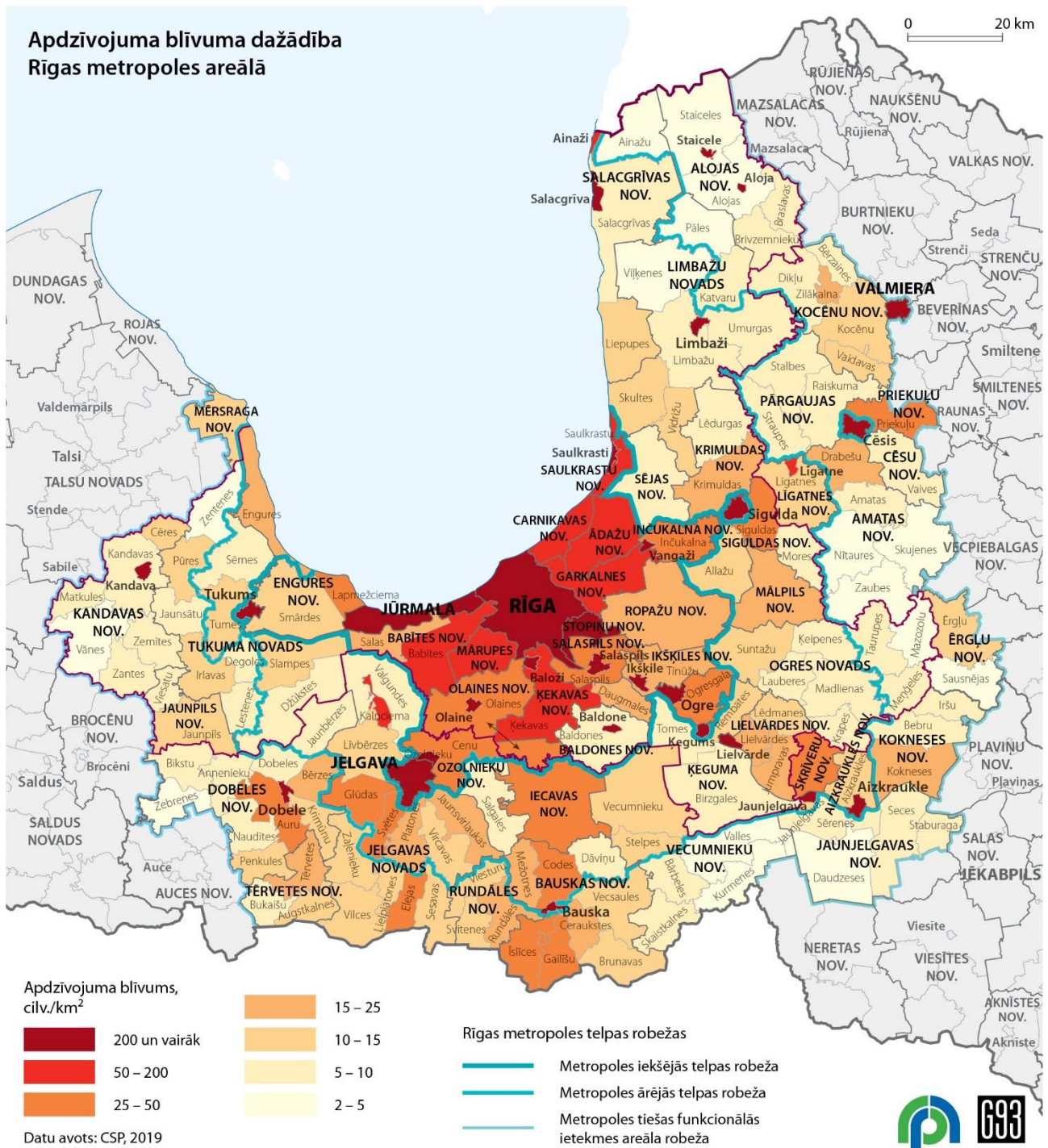
Metropoles telpām raksturīgās pazīmes

PAZĪMES	IEKŠĒJĀ telpa	ĀRĒJĀ telpa	IETEKMES areāls
Teritoriālais aptvērums (attālums no Rīgas)	~50 km	~75 km	~100 km
Svārstmigrācijas intensitāte (Rīgā strādājošie darbspējas vecumā)	>50 %	30-50 %	>20 %
Iedzīvotāju skaita izmaiņas	Pieaugošs	Nedaudz negatīva izmaiņu tendence	Galvenokārt negatīva izmaiņu tendence
Sabiedriskā transporta organizācija	Rīgas virzienā	Rīgas un reģiona nozīmes centru virzienā	Galvenokārt reģiona nozīmes centru virzienā
Publisko un sadzīves pakalpojumu saņemšana	Galvenokārt Rīgā	Rīgā un reģiona nozīmes centros	Galvenokārt reģiona nozīmes centros
Pakalpojumu pieejamība un kvalitāte	Salīdzinoši laba pakalpojumu pieejamība un kvalitāte, taču Pierīgā pastāv pakalpojumu nepietiekamības problēmas, (īpaši izglītības un veselības jomā)	Ierobežota pakalpojumu pieejamība un kvalitāte, īpaši ārpus reģiona nozīmes centriem	Ierobežota pakalpojumu pieejamība un kvalitāte
SPECIFISKĀS PAZĪMES	Zems bezdarba līmenis Salīdzinoši augsts iedzīvotāju ieņēmumu līmenis ar tendenci pieaugt Starptautiskais tūrisms Izglītības un zinātnes koncentrācija	Reģiona nozīmes centru loma un potenciāls ievērojami pārsniedz apkārtējo teritoriju attīstības potenciālu	Salīdzinoši vāji attīstīta sabiedriskā transporta sistēma un saistītā infrastruktūra Zemākas kvalitātes vietējo un reģionālo ceļu stāvoklis



7.attēls. Metropoles telpām raksturīgās pazīmes

Iedzīvotāju mobilitātes rādītāji liecina, ka **Rīga kopā ar Pierīgu ir nozīmīgs saikņu virziens visai Latvijas teritorijai**. Pēc salīdzinoši augstas ikdienas svārstmigrācijas intensitātes metropole aptver ne tikai tiešā Rīgas tuvumā esošās teritorijas, bet sniedzas arī tālāk, aptverot daļu Rīgas metropoles centru loka (Tukuma, Jelgavas, Ogres, Siguldas, Limbažu) pašvaldību teritorijas.



8.attēls. Apdzīvojuma blīvuma dažādība Rīgas metropoles areālā

Iedzīvotāju migrācija nav vienīgais metropoles telpu raksturojošais rādītājs – arī iedzīvotāju koncentrācija ([8.attēls](#)), demogrāfiskā un ekonomiskā situācija, transporta infrastruktūra un apdzīvojuma struktūra liecina par metropoles telpisko aptvērumu. Metropoles areāla tuvumā, galvenokārt nozīmīgāko transporta koridoru virzienā atrodas teritorijas, kas funkcionāli ir tieši saistītas ar Rīgas metropoli un veido lokveida teritoriju, ietverot arī galvaspilsētai tuvākās teritorijas citos reģionos.

STRATĒGISKAIS IETVARŠ

Rīgas metropoles areālā koncentrējas **1,1 miljons jeb aptuveni 60 % Latvijas iedzīvotāju** un tā teritorijā tiek radītas aptuveni **2/3 Latvijas ekonomisko vērtību** – tas metropoles areālam piešķir visas Latvijas ekonomikas, izglītības, zinātnes, tūrisma, sporta un kultūras dzīves dzinējspēka statusu. Rīgas metropoles areāls stiprina Rīgas kā globāli orientētas Baltijas metropoles lomu un veicina konkurētspēju starptautiskā mērogā.

Skatoties uz Baltijas jūras makroreģiona metropoļu attīstības vīziju līdz 2050.gadam, arī Rīgas metropoles areālam būtu jāveidojas kā policentriskam, telpiski un sociāli vienotam reģionam, kurā ir integrēta ātrvilciena sliežu līnija (gan starpvalstu, gan iekšējiem savienojumiem) un kurš ir ekonomiski dinamisks, energoefektīvs un oglekļa neitrāls, bet zaļie koridori ir spēcīgs reģionāli vienojošs elements¹.

Lai šādu vīziju sasniegtu, “**Rīcības plāns Rīgas metropoles areāla attīstībai**” nosaka šādas prioritātes un galvenos risināmos jautājumus:

Apdzīvojuma struktūra

Publiskie pakalpojumi

Transports un mobilitāte

Dabas vide un enerģētika

Reģionālā un starptautiskā konkurētspēja

Metropoles areāla pārvaldība

Kā to nosaka nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti, Rīgas metropoles areālā **galvenie stratēģiski risināmie jautājumi ir saistīti ar Rīgas metropoles starptautiskās konkurētspējas veicināšanu**. Ir svarīgi pozicionēt Rīgas metropoles areālu, kā vienotu reģionu, kurā dzīvo vairāk kā 1 miljons iedzīvotāju un kas ir spējīgs veidot vienotu tūrisma un investīciju stratēģiju ar mērķi piesaistīt starptautiskus uzņēmumus un darba spēku metropoles areālā, tādejādi veicinot metropoles un visas Latvijas ekonomiku.

Šī mērķa sasniegšanai būtiska ir areāla iekšienē notiekošo procesu sakārtošana, ietverot tādus būtiskākos jautājumus kā apdzīvojuma struktūra, transports un mobilitāte, reģiona konkurētspēja un uzņēmējdarbības infrastruktūras koordinēta izveide un popularizēšana, publiskie pakalpojumi (izglītība, veselība, kultūra u.c.) un dabas vides stāvoklis un pārvaldība.

Rīgas metropoles areāls **var kalpot par pamatu plašākas sadarbības veidošanai** starp pašvaldībām un valsts institūcijām – to veido **vienotas funkcionālas saites, kopējas intereses un risināmie jautājumi**.

Plāna sadaļā **METROPOLES PRIORITĀTES UN RISINĀJUMI** noteiktas attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni katrā no prioritātēm, kas ietver metropoles mērogā veicamās darbības. Kartogrāfiskais materiāls atspoguļo katras tematiskās prioritātes telpiskos aspektus un akcentē risināmo jautājumu teritoriālo lokāciju.

¹ Nordic-Baltic Space Transnational Development Perspective.

<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-09-19.pdf>

METROPOLES PRIORITĀTES UN RISINĀJUMI

Apdzīvojuma struktūra

Apdzīvojuma struktūra ir viens no telpiskās plānošanas pamata elementiem, kas kopā ar dabas vides teritorijām un transporta infrastruktūras tīklojumu veido Rīgas metropoles areāla telpu. Ņemot vērā metropoles telpas iekšējo dažādību ([9.attēls](#)), nepieciešami atbilstoši risinājumi apdzīvojuma struktūras plānošanai un pārvaldībai.

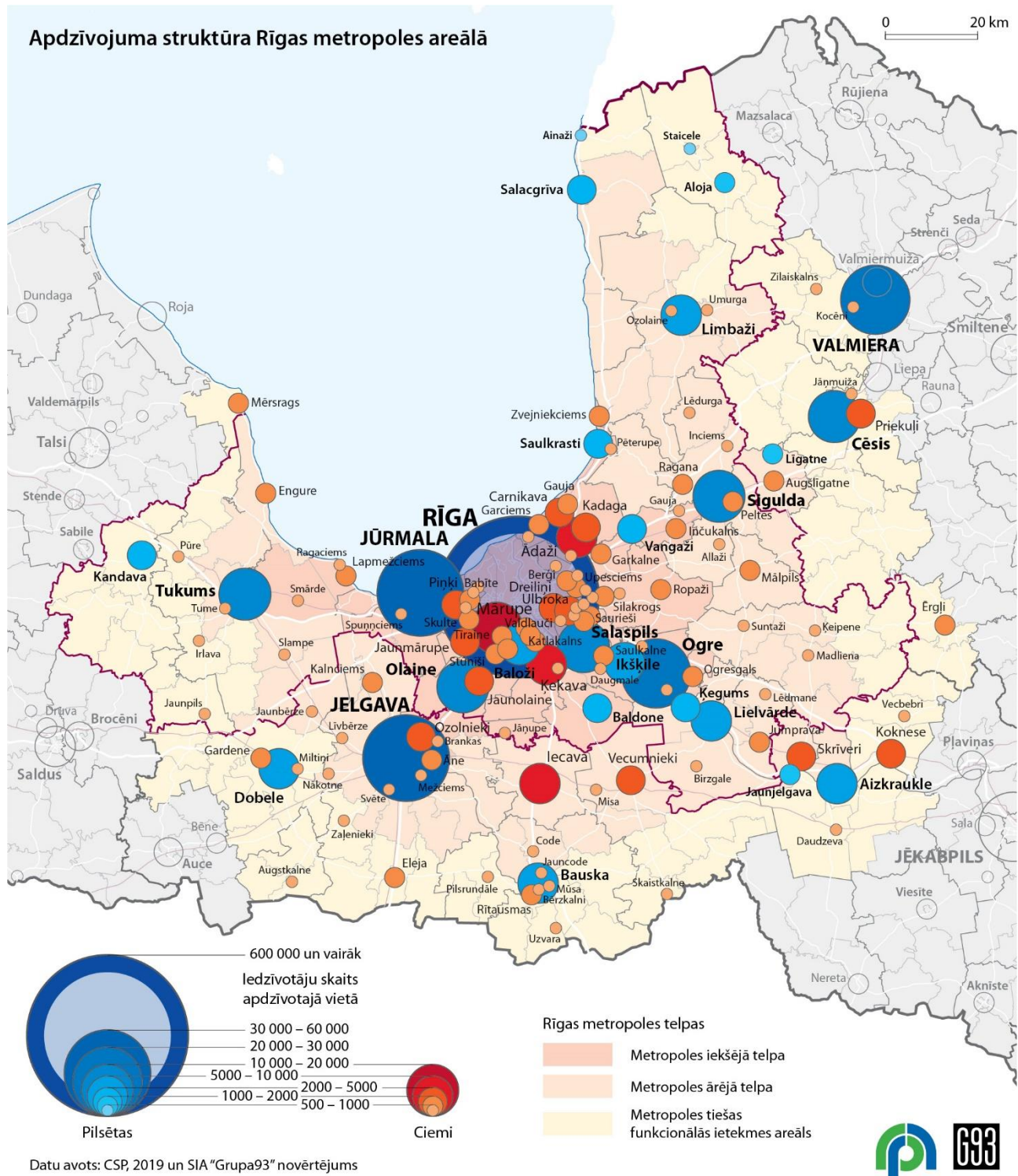
Attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni

Darbības Rīgas metropoles areāla **apdzīvojuma struktūras un apdzīvoto vietu dzīves vides kvalitātes uzlabošanai**, kompleksu un integrētu attīstības risinājumu īstenošana:

- **Degradēto teritoriju un neizmantoto ēku** (tajā skaitā nepabeigto dzīvojamo ēku, kūrortu teritoriju, industriālo teritoriju u.c.) **apsaimniekošanas un attīstības risinājumi** – investīcijas publiskajiem un privātajiem īpašniekiem teritoriju atjaunošanai, it sevišķi teritorijas pārveidojot par uzņēmējdarbības teritorijām, publisko ārtelpu vai publiskās infrastruktūras objektu.
- **Iedzīvotāju kopienu atbalstīšana un stiprināšana**, apkaimju un ciemu plānošana, kas balstīta vietējo iedzīvotāju un sabiedrības aktīvo grupu iniciatīvās – **veidojot kopienu centrus (infrastruktūru)** blīvāk apdzīvotās vietās.
- **Apdzīvoto vietu statusa pārskatīšana** metropoles areāla apdzīvojuma struktūras pārmaiņu ietekmē – pilsētu un ciemu statuss un pakalpojumu nodrošinājums (īpaši Pierīgas satelītpilsētu loma); Specifiski **infrastruktūras risinājumi jauno “augošo”, kā arī “sarūkošo” apdzīvoto vietu gadījumos** – veidojot atbilstošu kompleksu infrastruktūru – ielu/ceļu infrastruktūra, inženierapgāde, “zili-zaļā struktūra” un pilsētvide.
- **Apdzīvojuma pārvaldība** reģionā:
 - Vienotas vadlīnijas (ieteikumi) apdzīvojuma plānošanai, principi apbūves noteikumu izstrādei Rīgas metropoles areālā. Apdzīvoto vietu kapacitātes un funkcionalitātes novērtēšana – spēja uzņemt jaunus iedzīvotājus un nepieciešamie infrastruktūras uzlabojumi;
 - Urbānās izplešanās un urbanizēto teritoriju saplūšanas ierobežošana; Apdzīvojuma struktūras un apbūves teritoriju saskaņošana, apbūves intensificēšanas pasākumi (pašvaldību teritorijas plānojumu pārskatīšana, priekšlikumi vai pašvaldību vienošanās par nepieciešamo izmaiņu veikšanu Vispārējos apbūves noteikumos).

Specifiski risināmie jautājumi atsevišķās metropoles telpās:

- **metropoles iekšējā telpā** – urbānās izplešanās ierobežošana, kompakta apdzīvojuma plānošana, apbūves intensificēšanas pasākumi.
- **metropoles ārējā telpā** un **metropoles tiešas funkcionālas ietekmes areālā** – apdzīvoto vietu funkcionalitātes uzlabošana sasaitē ar apkārtējām teritorijām, apdzīvojuma – mobilitātes – publisko pakalpojumu pieejamības sasaiste.



9.attēls. Apdzīvojuma struktūra Rīgas metropoles areālā

Publiskie pakalpojumi

Publisko pakalpojumu pieejamības nodrošinājums jāuzlūko metropoles areāla apdzīvojuma struktūras un mobilitātes iespēju kontekstā. Atbilstoši neviendabīgam apdzīvoto vietu izvietojumam metropoles telpā nepieciešams noteikt dažāda mēroga, nozīmes un pieejamo pakalpojumu klāsta pakalpojumu sniegšanas centrus (**10.attēls**).

Kopējā Rīgas metropoles areāla un tā ietekmes areāla apdzīvojuma struktūrā nosakāmi šādi apdzīvoto vietu veidi, kuru funkcionalitāte uzlūkojama pakalpojumu sniegšanas kontekstā:

Metropole, valsts galvaspilsēta - Rīga.

Nacionālas nozīmes centri - Jūrmala, Jelgava, Valmiera.

Reģiona nozīmes centri - Tukums, Ogre, Sigulda, Limbaži, Dobele, Bauska, Aizkraukle, Cēsis.

Rīgas 'satelītc centri' (Pierīgas centri ar īpašu lomu) - Mārupe, Olaine, Ķekava, Salaspils, Ādaži.

Vietējās nozīmes centri un objekti - citi vietējas nozīmes pakalpojumu sniegšanas centri.

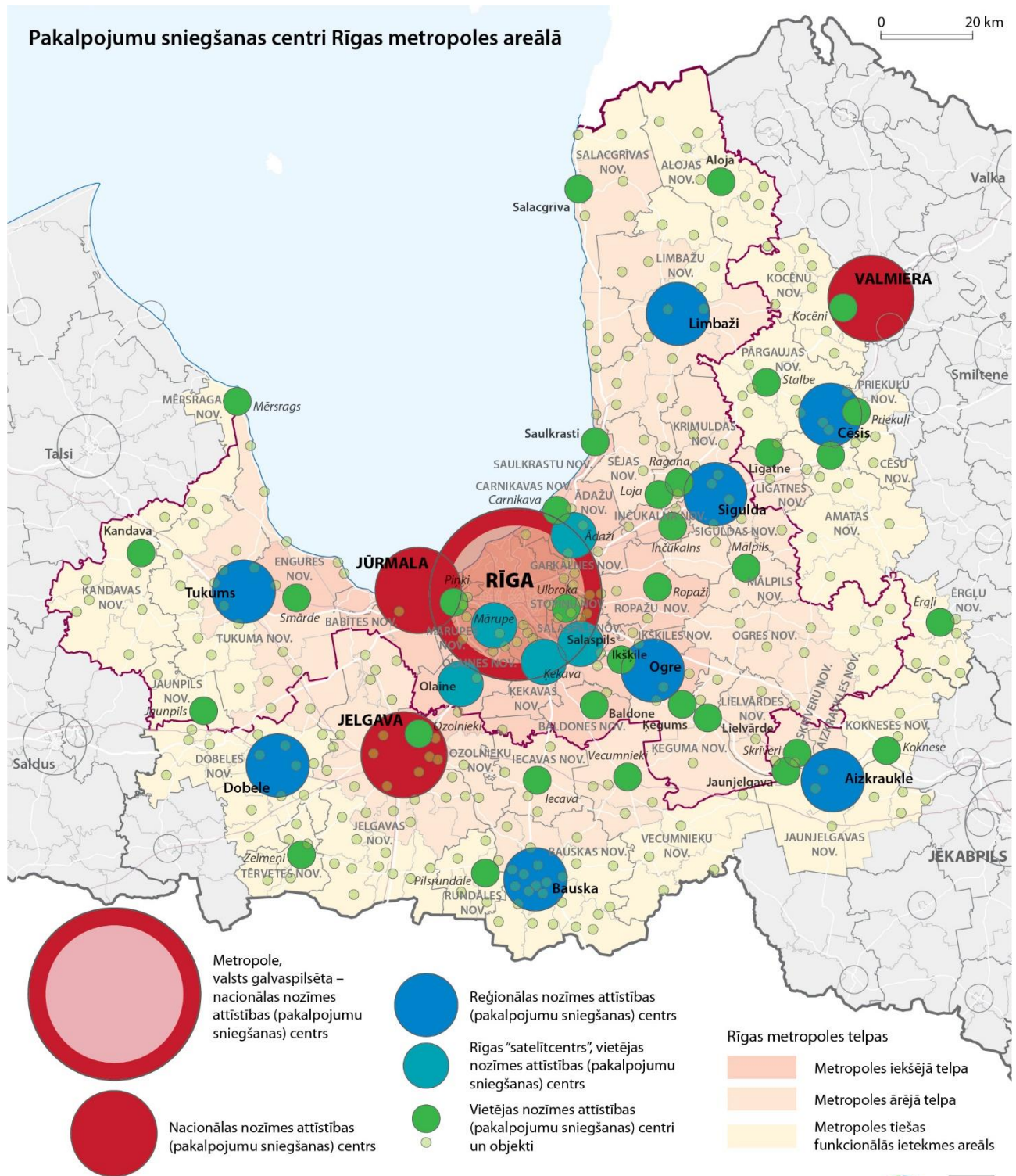
Attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni

Darbības **koordinētu publisko pakalpojumu izvietojuma un kvalitātes nodrošināšanai**, galvenokārt attiecībā uz izglītības jautājumiem:

- Situācijas apzināšana un **pamatota izglītības iestāžu izvietojuma piedāvājuma izstrāde** Rīgas metropoles areālam, balstoties uz esošo un plānoto apdzīvojuma struktūru un pakalpojumu centriem;
 - Vispārējās izglītības skolu tīkla sakārtošana metropoles areālā;
 - Pirmsskolas izglītības iestāžu plānošana, izveide un attīstība reģionā;
 - Profesionālās izglītības skolu un augstskolu izvietojums un specializācija.
- **Izglītības iestāžu infrastruktūra** – pirmsskolas (īpaši Pierīgā), vispārējās (visā Rīgas metropoles areālā) un profesionālās izglītības (pēc specializācijas) skolu tīklā.
- **Izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām** (tajā skaitā profesionālā ievirze un mūžizglītība);
- **Sporta un kultūras iestādes**, pakalpojumi, specializācija, balstoties uz kompleksu plānojumu atbilstoši faktiskajam apdzīvojumam un pakalpojumu pieejamībai.
- **Policijas, glābšanas un ugunsdzēsības pakalpojumu izvietojums**, t.sk., vērtējot piekrastes glābšanas pasākumus, paaugstinātas bīstamības ugunsgrēku likvidēšanas pasākumus koncentrētās ražošanas uzņēmumu teritorijās un kūdras purvos.
- **Publiskās – privātās partnerības attīstība**, efektīvai, piemērotai publisko pakalpojumu sniegšanai.

Specifiski risināmie jautājumi atsevišķās metropoles telpās:

- **metropoles iekšējā telpā** – augstākās izglītības starptautiskā konkurētspēja, pirmsskolas un vispārējās izglītības infrastruktūra, vietējas nozīmes Rīgas 'satelītc centru' īpašā loma.
- **metropoles ārējā telpā** – mūžizglītība un profesionālā izglītība, sasaiste ar specializāciju.
- **metropoles tiešas funkcionālas ietekmes areālā** – reģiona nozīmes centru stiprināšana.



Datu avots: "Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvotumam", SIA "Grupa93", 2015

10.attēls. Pakalpojumu sniegšanas centri Rīgas metropoles areālā

Transports un mobilitāte

Transporta un mobilitātes jautājumi ir būtiskākie pārējo metropoles funkciju pilnvērtīgai nodrošināšanai – ātra un efektīva sasniedzamība ir vienlīdz izšķiroša gan vietējā mērogā ikdienas mobilitātei un pakalpojumu pieejamībai, gan starptautiskā mērogā konkurētspējas stiprināšanai. Rīgas plānošanas reģions ir izstrādājis “Rīgas metropoles areāla mobilitātes telpisko vīziju”, kas ietver redzējumu par metropoles areāla ārējās un iekšējās sasniedzamības attīstību. Kopējā transporta sistēmā - dzelzceļš kā pamats, autoceļi kā atbalsts, integrēts un kvalitatīvs sabiedriskais transports, mobilitātes punkti, velo, ūdensceļi un mikromobilitāte – tie ir galvenie elementi vienotā metropoles mobilitātes attīstības redzējumā.

Transporta attīstība, jo īpaši “Rail Baltica” dzelzceļa būvniecība, ir mobilitātes pārmaiņu katalizators Rīgas metropolē, Baltijas valstīs, kā arī visā Ziemeļeiropas – Eiropas koridorā. Jauns pasažieru vilcienu ritošais sastāvs, dzelzceļa staciju un pieturas punktu modernizācija, koordinēta autobusu maršrutu reorganizācija, “Rail Baltica” izbūve un reģionālo pārvadājumu iespējas – visi šie pasākumi būtiski uzlabos mobilitātes iespējas Latvijā.

Efektīvas un mūsdienīgas mobilitātes panākumu atslēga ir transporta veidu dažādošana un pielāgošana nepieciešamajam mērogam un izmantošanas mērķim. Attīstīti satiksmes savienojumu mezgli, kas nodrošina ērtu transporta veida maiņu “mobilitātes punktos” var kalpot kā līdzeklis efektīvākai un videi draudzīgākai mobilitātei un ceļā pavadītā laika samazināšanai.

“Mobilitātes punkta” funkcionalitāte un tā ietvertu elementu kopums ir atkarīgs no atrašanās vietas mēroga - Rīgas metropoles areālā būtu nepieciešamas izmantot sekojošu klasifikāciju:

Multimodāls satiksmes mezgls - starptautiskās satiksmes mezgls (centrālā stacija “Rīga”, Torņakalns, pasažieru osta, RIX).

Dzelzceļa stacijas mobilitātes punkts - mobilitātes punkts dzelzceļa stacijā balstās uz dzelzceļa pieejamību gan tuvumā dzīvojošajiem, gan tiem, kas uz staciju atbraukuši ar savu privāto auto/velo.

Mobilitātes punkts - blīvi apdzīvotās vietās un/vai teritorijās ar būtisku pakalpojumu intensitāti; sabiedriskā transporta tuvums; novietojums gan centros, gan nomalēs.

Mikro-mobilitātes punkts - jebkurās 2-3 autostāvvietu vietās; pa centra teritoriju no punkta līdz punktam, vai, lai sasniegtu tuvāko sabiedriskā transporta pieturvietu; pasažieru uzņemšanai/izlaišanai.

Attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni

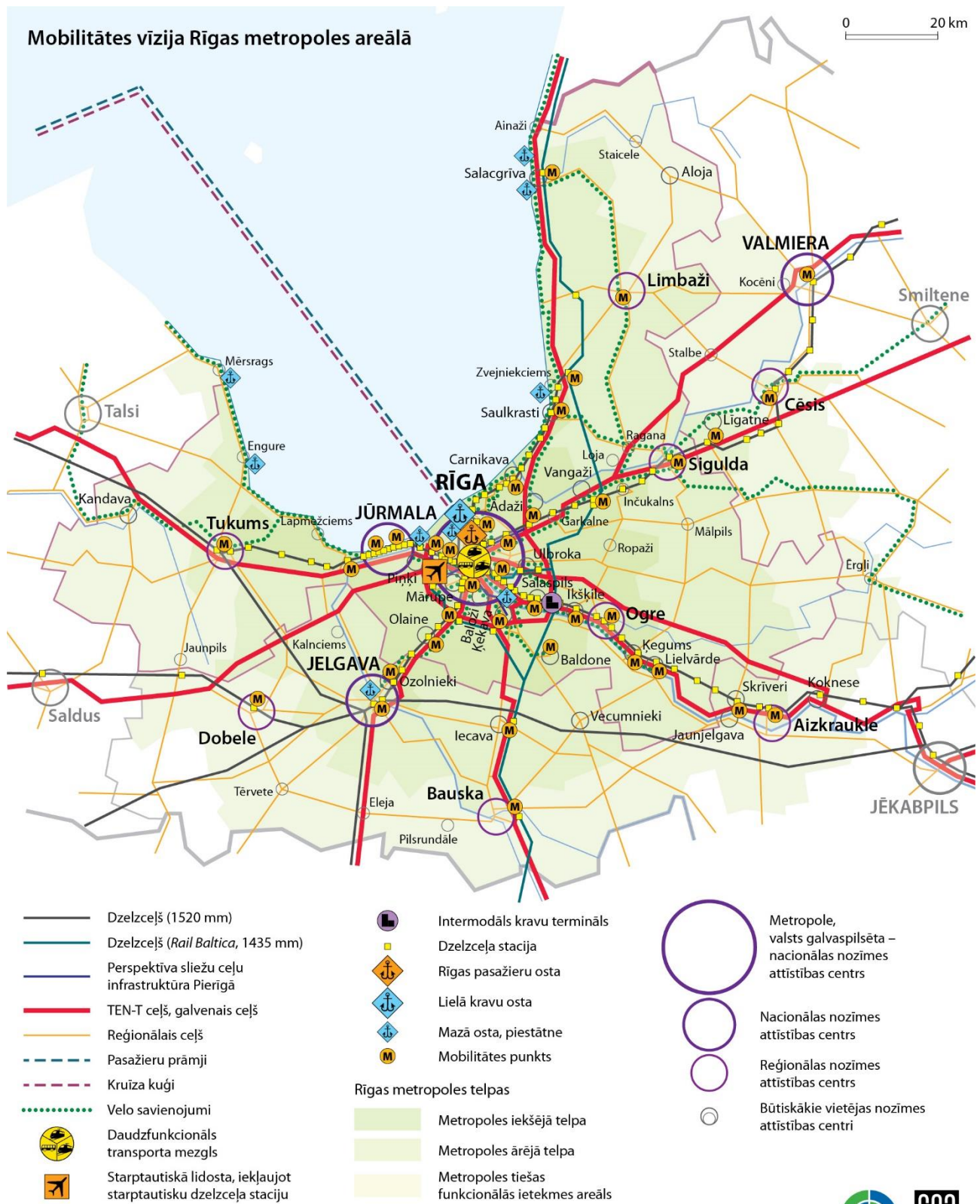
Darbības Rīgas metropoles areāla **mobilitātes un sabiedriskā transporta izmantošanas intensitātes uzlabošanai:**

- **Vienota sabiedriskā transporta tīkla un sistēmas izveide** Rīgas metropoles areālā:
 - Sabiedriskā transporta IT infrastruktūras izveide (elektroniskie saraksti, vienotas biļetes, mobilās aplikācijas u.c.);
 - Vienotas reģiona satiksmes un transporta tīklu pārvaldības izveide RPR;

- Sabiedriskā transporta nodrošinājums un saskaņota darbība (maršruti, laika grafiks, biļešu cenas, vienota sabiedriskā transporta biļete), augstākas prioritātes noteikšana sabiedriskajam transportam un vienotas kvalitātes prasības dažādiem pārvadātājiem.
- **Kompleksu satiksmes mezglu (“mobilitātes punktu”) izveide**, nodrošinot ērtu un ātru transporta līdzekļa maiņu (autoosta, dzelzceļa stacija, Park&Ride, velonovietnes, uzlādes punkti u.c.). Mobilitātes punkti prioritāri attīstāmi noteiktās vietās Rīgā un Pierīgā. Mobilitātes infrastruktūras uzlabošana, nosakot sliežu transportu (dzelzceļš, tramvajs) par sabiedriskā transporta “mugurkaulu”, apdzīvoto vietu infrastruktūru pielāgošana šai koncepcijai un attīstīt saistīto infrastruktūru – pārbrauktuves, pārejas, stāvlaukumus, gājēju ceļus, veloceļus, uzlabot satiksmes drošību.
- **Reģionālu veloceļu un Rīgas / Pierīgas savienojumu plānošana un integrēšana** jau esošajos velomaršrutos.
- **Tranzīta koridoru un pieslēgumu tiem attīstīšana**, novirzot intensīvas satiksmes plūsmas no dzīvojamām teritorijām, t.sk. paredzot nozīmīgu transporta plūsmu radošu ražošanas teritoriju savienojumu attīstību un uzlabošanu ar valsts un reģionālas nozīmes autoceļiem, mazinot sastrēgumus un uzlabojot satiksmes drošību.
- **Pierīgas sliežu transporta (dzelzceļš, tramvajs) attīstība un autobusu maršrutu tīkla paplašināšana** un intensitātes palielināšana uz vietām, kur nav pieejams dzelzceļš.
- Projekta **RailBaltica ietekme uz areāla pašvaldībām** – trases novietojums un potenciālo reģionālo pieturvietu izvietojums, maksimāla trases izmantošana (reģionālās pieturas) metropoles iekšējai mobilitātei, Salaspils intermodālā transporta mezgla (kravu termināla) un ar to saistīto teritoriju infrastruktūras attīstība, regulāri ekspresvilciena savienojumi no Mārupes novada caur lidostu “Rīga” un Centrālo dzelzceļa staciju līdz Stopiņu novadam, kā arī no Ogres caur Centrālo dzelzceļa staciju līdz lidostai “Rīga”, t.sk., dzelzceļa sliežu šķērsošanas uzlabošana autotransportam.
- **Lidostas “Rīga” pievedceļu attīstība** un savienojamība ar pārējo RPR teritoriju, lidostas “Jūrmala” integrēšana kopējā aviopārvadājumu tīklā.
- **Ūdenstransporta attīstība** – saistītā infrastruktūra (ostas, pietātnes) un iekšējie ūdensceļi kā ūdenstransporta attīstības potenciāls un ūdensmalu attīstība.
- **Blīvi apdzīvotu vietu** autotransportam paredzētās infrastruktūras sasaiste ar valsts un reģionālas nozīmes autoceļiem, uzlabojot transporta plūsmu un satiksmes drošību.

Specifiski risināmie jautājumi atsevišķās metropoles telpās:

- **metropoles iekšējā telpā** – ātri un efektīvi Rīgas un urbanizētās Pierīgas telpas savienojumi, tranzīta koridoru attīstība un lokveida savienojumi ap Rīgu, “Rail Baltica” ekspresvilciena darbība, velotīkla attīstība ikdienas mobilitātei, ūdensceļi.
- **metropoles ārējā telpā** – reģiona nozīmes centru sasniedzamība no apkārtējām teritorijām, ātra nokļūšana starptautiskajos transporta mezglos (dzelzceļa stacija, autoosta, osta, RIX).
- **metropoles tiešas funkcionālas ietekmes areālā** – attālākās teritorijās no apdzīvojuma centriem un lauku areālos – koncepta “transports pēc pieprasījuma” izmantošana.



Datu avots: "Rīgas metropoles areāla mobilitātes telpiskā vīzija", SIA "Grupa93", 2019

11.attēls. Mobilitātes vīzija Rīgas metropoles areālā

Dabas vide un enerģētika

Saskaņotas un efektīvas dabas vides un energo pārvaldības nepieciešamību Rīgas Metropoles areālā raksturo un pamato Rīgas metropoles areāla daudzveidīgais dabas teritoriju tīklojums, kā arī klimata pārmaiņu aktualizētie energoefektivitātes un ilgtspējīgu vides kvalitāti uzturošu un atjaunojošu risinājumu vispārējas ieviešanas nozīmīgums.

Attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni

Darbības **saskaņotas un efektīvas vides, dabas resursu un energo pārvaldības nodrošināšanai** Rīgas metropoles areālā:

- **Vides infrastruktūras** koordinēta attīstība reģionā:
 - Lietus ūdens, lauku un apdzīvotu vietu meliorācija, pretplūdu pasākumi atbilstoši nacionālajai plūdu programmai;
 - Ūdens un kanalizācijas inženierbūvju tīklu paplašināšana.
- **Energoplānošana un pielāgošanās klimata pārmaiņām:**
 - Energoplānošanas koordinēšana reģionālā mērogā;
 - Atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšana, tautsaimniecības dekarbonizācija un pasākumi “zaļai” mobilitātei;
 - Infrastruktūras risinājumi klimata pārmaiņu viestajiem izaicinājumiem.
- **Dabas resursu izmantošanas** rekreācijai:
 - Iekšējo ūdeņu un ūdensmalu izmantošanas, apsaimniekošanas un apbūves noteikumi, tajā skaitā publisko ūdeņu, kas atrodas vairāku pašvaldību vai īpašnieku teritorijās, vienota apsaimniekošana un pārvaldība;
 - Antropogēno slodžu regulēšanas pasākumi Pierīgas mežos un purvos. Mežu kā ainavas elementu nodalīšana no mežiem, kuros veic mežizstrādi;
 - Kopīgu rekreācijas teritoriju un aktīvās atpūtas vietu veidošana Pierīgā sadarbībā ar Rīgas pilsētu, tajā skaitā dabas parku un mežaparku plānošana, iekļaujot arī fizisko aktivitāšu un aktīva dzīvesveida veicināšanai paredzētus objektus.
- **Aprite ekonomikas attīstība** Rīgas metropoles areālā:
 - Atkritumu šķirošana un dalīta savākto atkritumu apsaimniekošana, videi draudzīgo tehnoloģiju izmantošana;
 - Centralizētas biomasas savākšanas vietu izveide un attīstība reģionā.
- **Vides pārvaldības jautājumu** risināšana:
 - Pārrobežu piesārņojums (gaisa, ūdens, skaņas) – it īpaši uzsvars uz objektiem un telpām, kas skar divas vai vairāk pašvaldības;
 - Pasākumi dabas un neapbūvēto teritoriju saglabāšanai;
 - Zaļo un zilo teritoriju saglabāšana, vides kvalitātes uzraudzība (īpaši Rīgas ‘zaļā josta’ un Rīgas – Pierīgas iekšējie ūdeņi).



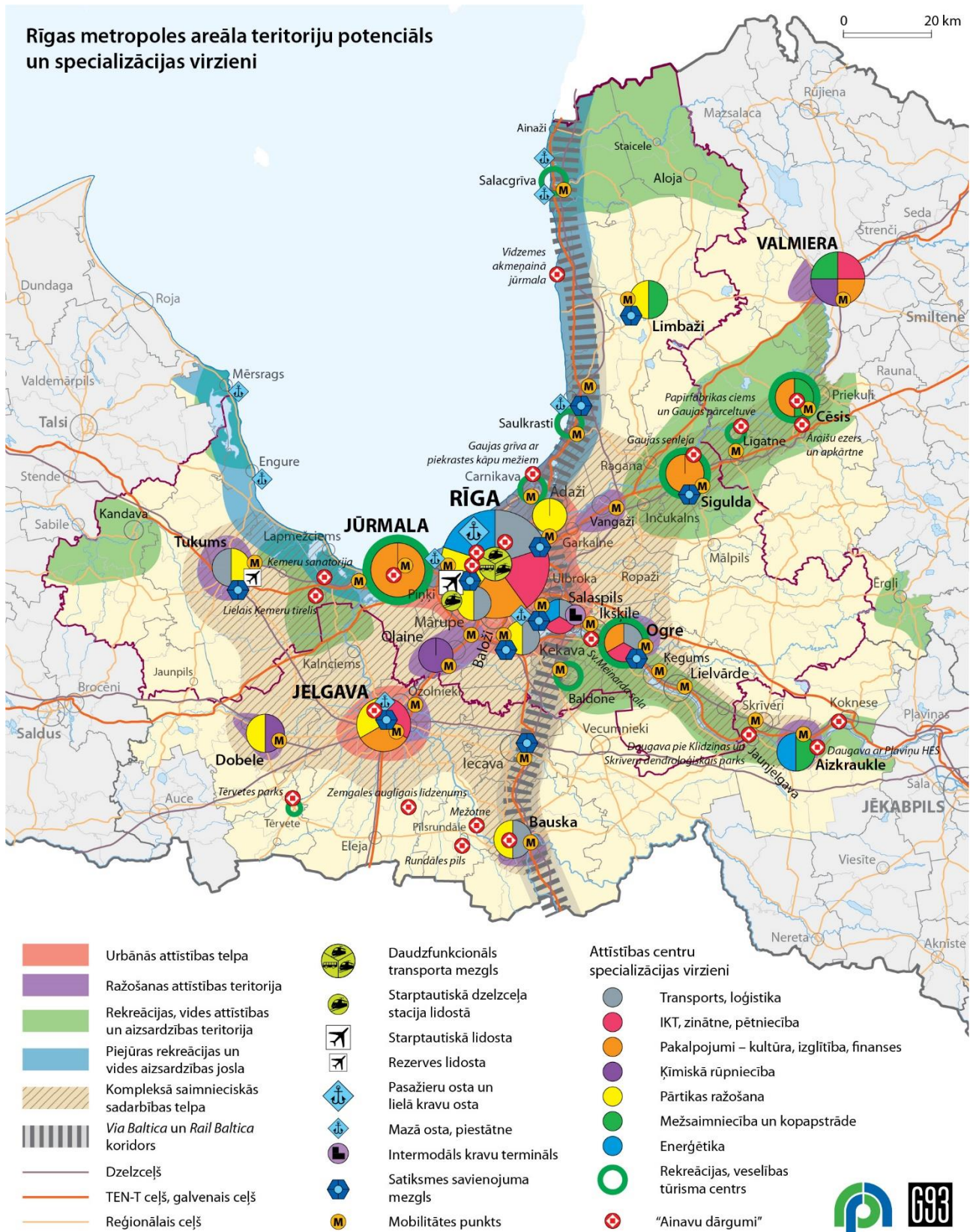
Reģionālā un starptautiskā konkurētspēja

Rīgas metropoles areālam ir augsts potenciāls reģionālās un starptautiskās konkurētspējas attīstībai, tomēr pašlaik Rīgas metropoles areāls iepaliek Baltijas un Ziemeļeiropas metropolēm tā attīstības rādītājos. Koordinēti definējot areāla telpu un pašvaldību specializācijas virzienus, plānojot ieguldījumus efektīvai areāla telpu resursu izmantošanai, stiprināma Rīgas metropoles areāla starptautiskā konkurētspēja.

Attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni

Darbības Rīgas metropoles areāla **starptautiskās konkurētspējas stiprināšanai un atpazīstamības nodrošināšanai:**

- **Viedas attīstības teritoriju noteikšana un attīstības stimulēšana.** Metropoles areāla teritoriju ar augstu attīstības potenciālu (zinātne, pētniecība, uzņēmējdarbība, sociālais kapitāls, tehnoloģijas) identificēšana – situācijas kartēšana un specializācijas iespējas. Investīcijas viedas attīstības teritoriju sasniedzamības, tehnoloģiskajam un sociālā kapitāla atbalstam.
- **Industriālo un ražošanas teritoriju izvietojums metropolē,** ar to saistītās infrastruktūras (inženierapgādes) nodrošinājums, atbilstoši teritorijas specializācijai un vienotam plānojumam un nepieciešamo **papildinošo pakalpojumu objektu izveide** – īres dzīvokļu nami, u.c.
- Rīgas **metropoles areāla mārketinga un zīmolvedība,** izprotot produktu veidu un mērķauditoriju (zīmolvedības valodu): reģiona kopīgu vērtību un resursu reprezentācija starptautiskā mērogā.
- Kompleksa **reģionāla mēroga tūrisma piedāvājuma veidošana,** vienota tūrisma piedāvājuma pārvaldība reģionā; Tūrisma specializācija – veselības tūrisms, dabas tūrisms, kurortoloģija, industriālais tūrisms, lauku tūrisms, kultūra, konferences u.c.
- Starptautiski **nozīmīgu sporta un kultūras dzīves notikumu veicināšana,** paplašinot mērogu daļai no esošajiem notikumiem, attīstot jaunus, kā arī tam atbilstošas infrastruktūras un pakalpojumu tīklu plānošana un nodrošināšana.
- **Starptautisko transporta mezglu (Rīgas ostas, starptautiskās lidostas “Rīga”, Centrālās dzelzceļa stacijas un Salaspils intermodālā kravu termināla) infrastruktūras attīstīšana, savstarpēja sasaiste** un efektīva sasniedzamība no galvenajām Rīgas metropoles areāla pilsētām (saistībā ar prioritāti “Transports un mobilitāte”).



13.attēls. Rīgas metropoles areāla teritoriju potenciāls un specializācijas virzieni

Metropoles areāla pārvaldība

Rīgas metropoles areāla pārvaldības procesa organizēšana ietver vairākus būtiskus soļus un kalpo par pamatu metropoles areāla plānveidīgai attīstībai. Atbilstoša areāla pārvaldība ir būtisks priekšnosacījums attīstības ieceru īstenošanai. Attiecīgi pārvaldības procesa organizēšanai iesaistītajām pusēm jāvienojas par tūlītējām darbībām, septiņu gadu periodā veicamām darbībām un ilgtermiņa redzējumu.

CEĻA KARTE Rīgas metropoles areāla PĀRVALDĪBAS PROCESA ORGANIZĒŠANAI:

Īstermiņā (tūlītējie soļi 3 gadu periodā)

- **Vienotas sapratnes radīšana** par Rīgas metropoles areālu – sadarbības mērķi, teritoriālais aptvērums un tematiskie virzieni.
- Iespējamo metropoles areāla **sadarbības un pārvaldības mehānismu izveide un iedzīvināšana**, tūlītēji sagatavojot starp-pašvaldību sadarbības projektus, kā veiksmīgas sadarbības piemērus un pamatojumu turpmākai areāla sadarbības nepieciešamībai.
- **Pētnieciski analītiskās bāzes nodrošināšana** metropoles areāla attīstības procesu uzraudzībai, tendenču noteikšanai un piemērotāko risinājumu identificēšanai.
- Metropoles areāla **vietējo pašvaldību līmenī ar lēmumu garantēt atbalstu areāla kopīgajām prioritātēm**, areālā īstenojamām rīcībām un projektiem, kam atbilstoši pielāgota arī attīstība vietējā līmenī.
- **Nacionālā līmenī tiek nodrošināti atbalsta instrumenti** ar nodalītu finansējumu kopīgu Rīgas metropoles areāla projektu ieviešanai nākmajā plānošanas periodā.

Vidējā termiņā (līdz 2027.gadam)

- Metropoles areāla **pārvaldības modeļa funkcionālie risinājumi un pārvaldības modeļa izveide** (atbildību sadale, atsevišķu darbības jomu koordinācija, lēmumu pieņemšanas un izpildes kārtība), kuru izstrādē kopīgi iesaistās gan RMA pašvaldības, gan atbildīgās valsts institūcijas un risinājumi tiek izstrādāti balstoties uz esošo sadarbības pieredzi RMA;
- **Ikgadēji organizēt regulārus forumus gan politikajā, gan speciālistu līmenī** RMA attīstības procesa pārskatīšanai, aktuālo jautājumu risināšanai, valsts un pašvaldību institūciju veiksmīgākai sadarbībai reģionālā līmenī.
- **Finansēšanas mehānismi un kopprojekti** (finansu pārvaldības organizēšana – nodokļi un iemaksas, starpteritoriālo (divas vai vairākas administratīvās teritorijas) attīstības projektu finansēšana un koordinēšana).
- **Pastāvīgi tiek izstrādāti un ieviesti kopīgi, RMA līmeņa projekti.**

TOP 10 METROPOLES PROJEKTI

Attīstības vajadzības un ieguldījumu virzieni

PRIORITĀTE: **TRANSPORTS UN MOBILITĀTE**

- **Vienota sabiedriskā transporta tīkla un sistēmas izveide** Rīgas metropoles areālā (Vienota pārvaldība, norēķini, maršruti, grafiki)
- **Kompleksu satiksmes mezglu ("mobilitātes punktu") izveide** - ērta un ātra transporta līdzekļa maiņa (autoosta, dzelzceļa stacija, Park&Ride, velonovietnes, uzlādes punkti u.c.)
- **Reģionālu veloceļu un Rīgas / Pierīgas savienojumu plānošana un integrēšana** jau esošajos velomaršrutos.

PRIORITĀTE: **REĢIONĀLĀ UN STARPTAUTISKĀ KONKURĒTSPĒJA**

- **Starptautisko transporta mezglu** (Rīgas Pasažieru ostas, Starptautiskās lidostas "Rīga", Centrālās dzelzceļa stacijas un Salaspils intermodālā kravu termināla) **infrastruktūras attīstīšana, savstarpēja** sasaiste un efektīva sasniedzamība no galvenajām metropoles areāla pilsētām
- **Industriālo un ražošanas teritoriju izvietojums metropolē**, ar to saistītās infrastruktūras nodrošinājums, atbilstoši teritorijas specializācijai **papildinošo pakalpojumu objektu izveide** – īres dzīvokļu nami, u.c.

PRIORITĀTE: **PUBLISKIE PAKALPOJUMI**

- **Pamatota izglītības iestāžu izvietojuma piedāvājuma izstrāde un izglītības iestāžu infrastruktūra** – pirmsskolas (īpaši Pierīgā), vispārējās (visā Rīgas metropoles areālā) un profesionālās izglītības (pēc specializācijas) skolu tīklā.
- **Sporta un kultūras iestādes**, pakalpojumi, specializācija, balstoties uz kompleksu plānojumu atbilstoši faktiskajam apdzīvojumam un pakalpojumu pieejamībai.

PRIORITĀTE: **APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA**

- **Apdzīvoto vietu statusa pārskatīšana** metropoles areāla apdzīvojuma struktūras pārmaiņu ietekmē, un **specifiski infrastruktūras risinājumi jauno "augošo", kā arī "sarūkošo" apdzīvoto vietu gadījumos** – veidojot atbilstošu kompleksu infrastruktūru – ielu/ceļu infrastruktūra, inženierapgāde, "zili-zaļā struktūra" un pilsētvide.

PRIORITĀTE: **DABAS VIDE UN ENERĢĒTIKA**

- **Energoplānošana, tai skaitā pielāgošanās klimata pārmaiņām un aprites ekonomikas attīstība** Rīgas metropoles areālā (energoplānošanas koordinēšana, AER izmantošana, infrastruktūras transformācija, atkritumu šķirošana, u.c.).
- **Dabas resursu izmantošana** rekreācijai (Iekšējie ūdeņi un ūdensmalas, rekreācijas mežu nodalīšana, kopšana, Pierīgas rekreācijas telpu līklojums).

PLĀNA ĪSTENOŠANAS INSTRUMENTI

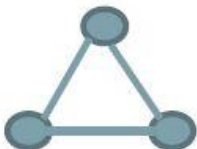
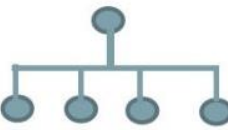
Vietējās sadarbības platformas

Rīgas plānošanas reģions - Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumā noteikto reģiona statusu un funkcijām, Rīgas plānošanas reģions kā atvasināta publiska persona tika dibināts 2006.gada nogalē. Plānošanas reģions savas kompetences ietvaros nodrošina reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību. Līdz ar plānošanas reģiona izveidi, tas ir bijis galvenais iniciators un koordinators sadarbības veicināšanai Rīgas metropoles areālā.

Veismīgu vietēja līmeņa sadarbību veicinošs faktors ir aktīvo biedrību izveidota sadarbības platforma. Metropoles areālā ar regulāru sadarbību izceļas **Pierīgas pašvaldību apvienība, Daugavas lejteces tūrisma klasteris, Rīgas apkaimju alianse, Pierīgas partnerība** un citas organizācijas metropoles jautājumu aktualizēšanai reģionālā un vietējo pašvaldību līmenī.

Pēc OECD iedalījuma, var izdalīt četrus metropoļu pārvaldības konceptus

(Avots: *Governing the City, OECD, 2015*):

	1. Neformāla koordinācija Notiek neformalizēta sadarbība starp pašvaldībām, lai nodotu informāciju, pieredzi un idejas.	Deltas metropole (Nīderlande) Helsinki reģions (Somija)
	2. Starp-pašvaldību sadarbība Tiek dalīta atbildība un izmaksas starp pašvaldībām viena specifiskas jomas attīstībai (piemēram, transports), nereti iesaistot arī citas organizācijas un pārvaldības līmeņus. Iespējama arī plašāku jomu koordinācija un politiku izstrāde, piemēram, transporta, telpiskajai attīstībai un infrastruktūrai.	Oslo-Akeršūsas metropole (Norvēģija)
	3. Hierarhiska pašvaldību sadarbība Tiek izveidots papildus līmenis, kuru var veidot iedzīvotāju tieši ievēlēta politiskā pārstāvniecība (mērs un/vai padome) vai nevēlēta valdības izveidota struktūra.	Štutgartes metropoles reģions (Vācija) Helsinki-Ūsimā reģions (Somija)



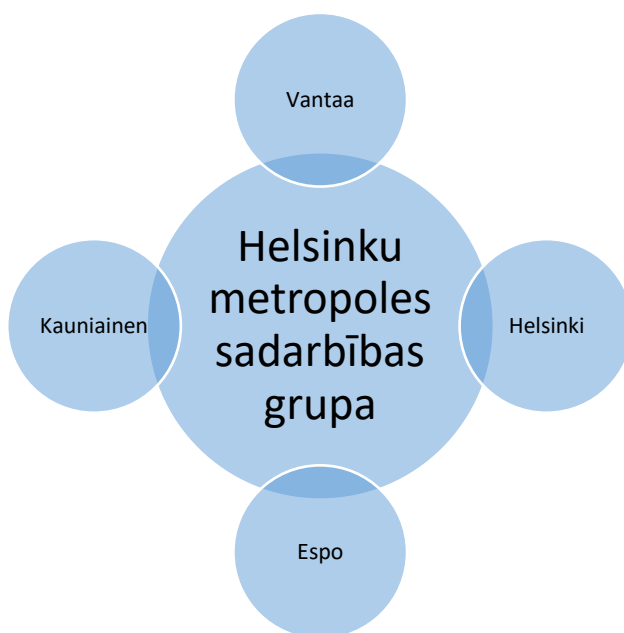
4. Metropoles pilsētas statuss

Daejeon (D-Koreja)

Pilsētām, kurās pieaug iedzīvotāju skaits vai iedzīvotāju skaits pārsniedz likumā noteikto apdzīvoto vietu klasifikāciju, var tikt piešķirts “metropoles pilsētas” statuss. Šāds statuss nozīmētu lielāku atbalstu no nākamā pārvaldības līmeņa un plašāku kompetenču klāstu.

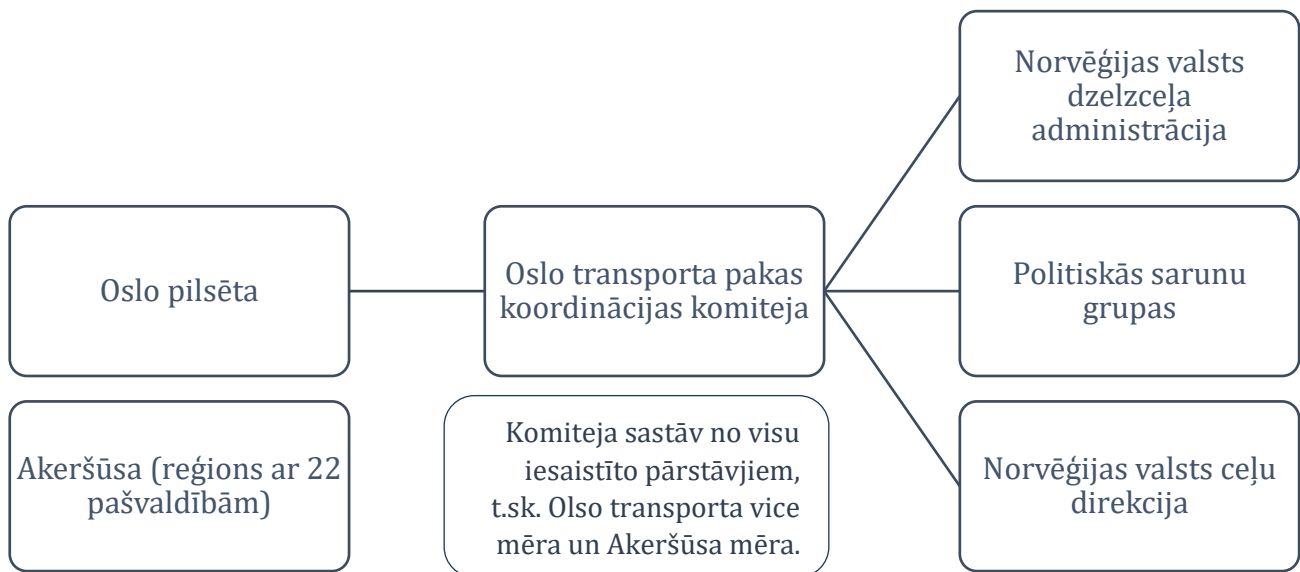
Helsinku reģions²

Helsinku Metropoles sadarbības grupa ir struktūra, ko veido Helsinku metropoles areāla amatpersonas un ierēdņi. Tās darbība balstās uz sadarbības līgumu starp pilsētām Helsinku metropoles areālā, ko apstiprinājušas Helsinku, Espo, Vantaa un Kauniainen pilsētu domes.

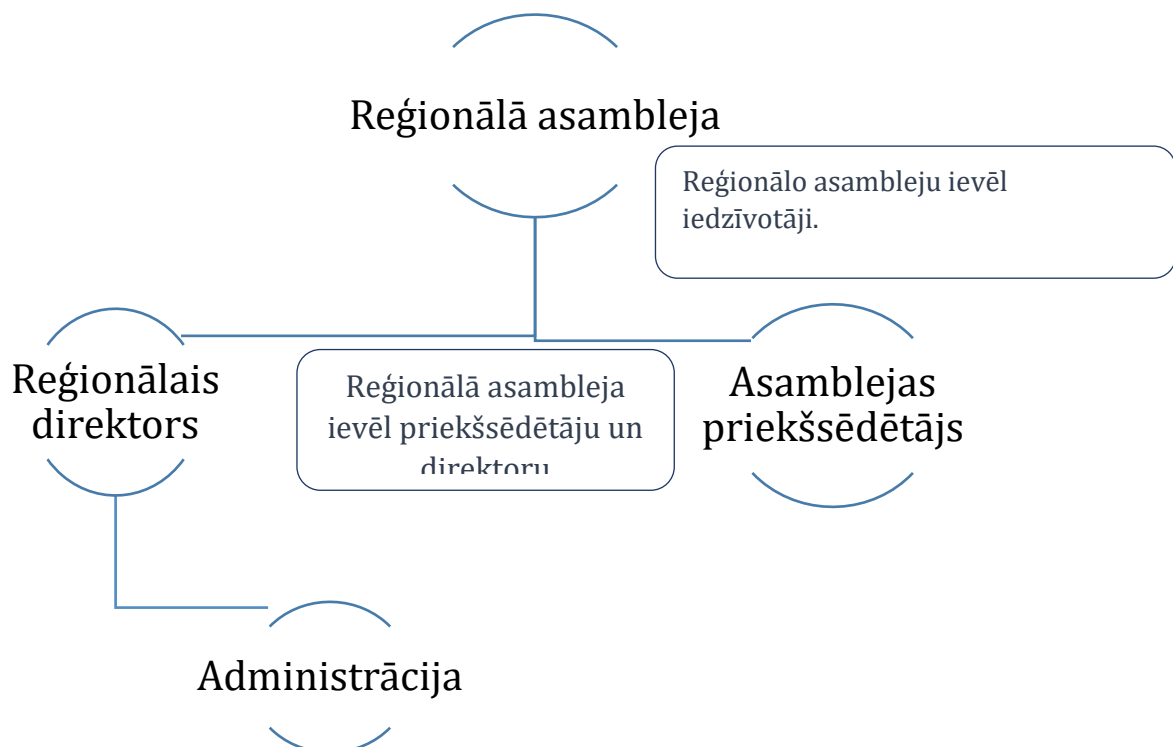


Sadarbības līguma mērķis ir uzlabot Helsinku metropoles areāla starptautisko konkurētspēju, attīstīt reģionālo sadarbību un kopīgu interešu aizstāvēšanu nacionālā līmenī.

² <https://www.helsinkiregion.fi/hs/en/cooperation/helsinki-metropolitan-area-cooperation-group/>

Oslo – Akeršūsas metropole³

Galvenais mērķis ir ieviest Oslo transporta paku – transporta un sabiedriskā transporta investīciju portfolio no 2008. līdz 2032.gadam ar kopējo budžetu 12 miljardi euro.

Štutgartes metropoles reģions⁴

³ METREX Oslo - Akershus Autumn 2013 Conference

⁴ METREX Stuttgart Autumn 2019 Conference

Reģionālās asamblejas uzdevumi:

Plānošana:

- Reģionālā plānošana
- Infrastruktūras plānošana
- Štutgartes reģiona Ainavu parks

Transports:

- Reģionālā transporta plānošana
- S-Bahn vilciena nodrošināšana reģionā
- Ilgstpējīgās mobilitātes attīstība
- Vienota sabiedriskā transporta tīkla nodrošināšana (t.sk. biļešu cenas)

Uzņēmējdarbība:

- Uzņēmējdarbības attīstība
- Tūrisma mārketinga
- Sadarbība ar Eiropu

Vide

- Ietvars ainavas attīstībai
- Atkritumu apsaimniekošana

Brīvprātīgie uzdevumi

- Kultūra, sports, kongresi

Starptautiskās sadarbības platformas

ESPON

“Rīcības plāna Rīgas metropoles areāla attīstībai” izstrādes un īstenošanas atbalstam RPR ir iesaistījies [ESPON](#) (Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkls), kas ir lietišķo pētījumu programma ar mērķi sniegt atbalstu teritoriālās attīstības politikas virzienu izstrādei Eiropā. RPR kopā ar tādām Eiropas metropolēm, kā Vīne (Austrija), Berlīne (Vācija), Oslo (Norvēģija), Štutgarte (Vācija), Turīna (Itālija) un Varšava (Polija) veic pētījumu **“Metropolitan Industrial Spatial Strategies & Economic Sprawl (MISTA)” par metropoļu areālu turpmākās attīstības perspektīvām**. Šāda pētījuma ietvaros iegūtā informācija ļaus labāk plānot ekonomisko aktivitāšu un industriālo teritoriju izvietojumu Rīgas metropoles areālā, nosakot piemērotākās biznesa un ražošanas teritoriju atrašanās vietas un līdz ar to arī galvenos darbavietu koncentrēšanās punktus un iedzīvotāju ikdienas mobilitātes plūsmas. Pētījuma rezultāti būtiski palīdzēs zemes lietošanas, apdzīvojuma struktūras, pakalpojumu izvietojuma un transporta infrastruktūras plānošanas procesā, kā arī **sniegs salīdzinošu priekšstatu par Rīgas metropoles areāla ekonomiskās attīstības līmeni spēcīgu Eiropas pilsētreģionu vidū**.

2019.gadā tika apstiprināts vēl viens ESPON pētījums „**Kohēzijas politikas nozīme un nākotnes perspektīvas metropoļu teritoriju un pilsētu stratēģiskajā plānošanā (METRO)**”, kura ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldība kopā ar Turīnu (Itālija), Barselonas metropoli (Spānija), Lisabonas metropoli (Portugāle), Brno (Čehija), Gdaņsku (Polija), Florenci (Itālija), Lionu (Francija) un Briseles reģionu petīs saikni starp stratēģisko plānošanu pilsētu un metropoļu līmeni un Kohēzijas politikas finansējumu un instrumentiem, meklējot atbildes uz sekojošiem jautājumiem: kādas ir stiprās un vājās puses stratēģiskās kohēzijas politikas plānošanas ieviešanas procesā un kā, pateicoties kohēzijas politikai, metropoles un pilsētas adresē integrētu teritoriālu attīstību? Kāda veida instrumentus tās īstenoja un kādus varētu ieviest nākotnē (piemēram, integrētie teritoriālie investīcijas, kopienu vadīti attīstības projekti (CLLD), citi teritoriālie instrumenti)?

EUROCITIES

Kopš 2002.gada **Rīgas pilsētas pašvaldība ir Eiropas lielo pilsētu sadarbības tīkla [EUROCITIES](#) dalībniece** un kopš 2014.gada Rīgas pārstāvji **piedalās EUROCITIES Metropoļu darba grupā**. EUROCITIES ir spēcīgs interešu pārstāvis (lobijs) ES, kas izmanto darba grupu ietvaros izstrādātos dokumentus/pārstāvniecības stratēģijas un aizstāv intereses izstrādājot ES plānošanas periodu tematisko dokumentāciju. Rīgas pilsētas pašvaldības dalība Metropoļu darba grupā veicinājusi tēmas aktualizāciju Rīgas metropoles areāla kontekstā. 2016.gadā Rīgas pilsētas pašvaldība kopā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju organizēja starptautisku konferenci “Konkurētspēja caur sadarbību: jauni stratēģiskie un pārvaldes risinājumi Rīgas metropoles areāla pašvaldībām”, kurā piedalījās Metropoles darba grupas eksperti, kas Rīgas izpēti un rekomendācijas metropoles telpas attīstībai sniedza arī nākamajā dienā, 2018.gadā Metropoles darba grupas starptautiskie partneri tika aicināti piedalīties Rīgas plānošanas reģiona organizētajā ESPON seminārā “Atbalsts Rīgas metropoles areāla rīcības plāna izveidei”, 2018.gadā un 2019.gadā dalība darba grupā veicinājusi Rīgas plānošanas reģiona un Rīgas pilsētas pašvaldības dalību divos ESPON projektos, kas sniegs atbalstu sekmīgai Metropoles telpas pētniecībai un pārvaldībai. Darbojoties EUROCITIES Metropoļu darba grupā Rīga arī saņēma sadarbības piedāvājumu no Biberach Universitātes Arhitektūras un enerģētikas fakultātes veikt izpēti par Rīgas – Pierīgas administratīvā pārrobežu projekta attīstību. 2019.gada vasarā norisinājās pirmā izpētes vizīte Rīgas metropoles areālā, pētniecības teritoriju identificēšanai.

METREX

Kā vēl viens sadarbības tīkls, kurā aktīvi darbojas Rīga ir minams **[METREX](#) - Eiropas metropoļu reģionu tīkls**. METREX nodrošina platformu zināšanu, kompetences un pieredzes apmaiņai par metropoļu attīstību, pārvaldību un kopīgu rīcību interešu jautājumos.

Tīklā ir dalībnieki no aptuveni 50 lielpilsētu reģioniem un apgabaliem. METREX dod ieguldījumu lielpilsētu dimensijā politikās, programmās un projektos Eiropas mērogā. Tīkls ir Eiropas institūciju, pētniecības kopienas, valdības organizāciju un citu tīklu partneris.

Pieredzes apmaiņas vizītes

Starptautiskas pieredzes apmaiņas vizītes, kurās piedalās galvenie Rīgas metropoles attīstības dalībnieki – areālā ietilpstošās pašvaldības. Rīgas plānošanas reģions organizē šādas pieredzes apmaiņas ar mērķi nodibināt ciešākas sadarbības saiknes starptautiskā mērogā un iepazīties ar labās prakses piemēriem. Šāda veida pieredzes apmaiņa 2017.gadā tika organizēta uz Helsinkiem (Somija) un 2019.gadā uz Vīni (Austrija), galvenokārt fokusējoties uz tādām tēmām kā uzņēmējdarbības vides veicināšana, izglītība, pilsētvides attīstība, mobilitāte, metropoļu areālu pārvaldība u.c.

Sadarbības līgumi, ITI, reģionālais fonds un citi atbalsta instrumenti

(Starppašvaldību sadarbības līgumi dažādās jomās – mobilitāte, sociālie pakalpojumi, izglītība, veselība, aktīvā atpūta u.c., Integrētas teritoriālās investīcijas (ITI) un reģionālā fonda ideja)

Reģionālais fonds

Izstrādājot **reģionālo fondu**, pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu (PFIS) jāskata kā kopēja pakete, jo Rīgas metropoles areāla gadījumā areāla pašvaldības ir galvenie iemaksu veicēji PFIS, kas sniedz atbalstu pārējām pašvaldībām Latvijā. Iemaksas jaunajā reģionālajā fondā nedos savstarpējo motivāciju, kā tas ir paredzēts pamatnostādņēs, ja netiks nodrošināta vismaz daļēja iemaksātās summas atgūšana. PFIS uzdevums būtu veicināt Rīgas metropoles areāla kopprojektu attīstību, t.sk. PFIS neuzliek papildu slogu uz pašvaldību budžetiem.

Nodokļi

Lai nodrošinātu kvalitatīvu atbalstu uzņēmējdarbībai, nepieciešams rast **jaunus finanšu instrumentus** un ienākumu avotus pašvaldības budžetā, kas tieši saistītas ar uzņēmējdarbības nodokļiem. RMA varētu aktīvi pārstāvēt pozīciju par ar uzņēmējdarbību saistīta nodokļa daļas piešķiršanu pašvaldības budžetam, piemēram Uzņēmuma ienākuma nodoklis (vienāds visā valstī, kas neradīs nevienlīdzību, maksā pēc juridiskās adreses).

Tajā pašā laikā būtu jāskata IIN nozīmi kopējā RMA attīstībā, īpaši kontekstā ar reģionālā fonda izveidi.

Sadarbības ietvars

Veiksmīgai metropoles attīstības mērķu sasniegšanai ļoti būtiska ir **pārvaldības modeļa** un **sadarbības formas** izvēle. Rīgas metropoles areāla gadījumā sākotnēji neformālas sadarbības veicināšanas aktivitātes starp Rīgas plānošanas reģionu, Rīgu un Pierīgas pašvaldībām ir rezultējušās “Rīcības plāna Rīgas metropoles areāla attīstībai” izstrādē, regulāru metropoles tematikai veltītu forumu organizēšanā, kā ietvaros 2019.gada 29.oktobrī tika īstenota sadarbības memoranda parakstīšana par Rīgas metropoles areāla **sadarbības ietvara izveidi**.